

Ю.В. Дмитрик, здобувач
Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Головним завданням банківського регулювання є забезпечення стабільності як банківської системи в цілому, так і банківських установ зокрема. Це обумовлено тим, що банки виступають фінансовими посередниками в питаннях організації руху грошових і капітальних ресурсів, здійснюють розрахунково-касове обслуговування юридичних та фізичних осіб та виконують важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових коштів населення та юридичних осіб і, перетворюючи їх у банківський капітал, здійснюють різноманітні кредитні, інвестиційні, інші операції, задовольняючи таким чином потреби економіки в додаткових ресурсах. Однак на фоні загострення світової фінансової кризи актуальним є питання вдосконалення механізму державного регулювання кризових явищ у банківській системі та відповідної нормативної бази.

У світовій практиці немає єдиного підходу до інституційної побудови системи банківського регулювання. Значною мірою вона визначається особливостями соціально-економічного та історичного розвитку країн, характером і традиціями банківської системи, політико-юридичними чинниками тощо. Характерною рисою розвитку сучасної системи банківського регулювання у розвинених країнах світу є посилення вимог до банків щодо забезпечення прозорості їх діяльності. Державне регулювання кризових явищ у банківській системі включає комплекс суспільних відносин, пов'язаних із здійсненням заходів щодо попередження неплатоспроможності банків та виведення їх з кризового стану.

Як правило, для державного регулювання кризових явищ застосовуються такі заходи: встановлення адміністративного контролю з боку центральних банків та зниження обов'язкових резервних вимог; рефінансування та рекапіталізація банківських установ; запровадження тимчасового мораторію на видачу кредитів та повернення коштів інвесторам; проведення реструктуризації банківських установ; злиття та приєднання банків з метою підвищення їх капіталізації; зміни у порядку розрахунку нормативних показників тощо.

Попередженню та запобіганню кризових явищ у банківській системі повинно сприяти створення масиву нормативно-правових актів, що складається із законодавчих та нормативних документів двох рівнів: комплексу законів про банківську діяльність, постанов та інструкцій Національного банку України (роз'яснень, методичних вказівок, коментарів). Держава в особі уповноважених органів приймає безпосередню участь у процесах відновлення платоспроможності та ліквідації банків, встановлює правила поведінки та здійснює контроль за дотриманням чинного законодавства.

Для відновлення платоспроможності та забезпечення стабільності вітчизняної банківської системи можуть бути застосовані такі заходи: часткова націоналізація банків із одночасним посиленням державного контролю за їх діяльністю; надання банкам державних гарантій за зарубіжними позиками в іноземній валюті; мобілізація заощаджень населення та відновлення довіри до банківської системи; забезпечення дотримання банками вимог чинного законодавства України, нормативних актів Національного банку України та інших держорганів, що регулюють банківську діяльність.

Таким чином, державне регулювання кризових явищ у банківській сфері здійснюється з метою стабілізації банківської системи та її адаптації до зовнішніх умов функціонування, що постійно змінюються. Отже, дії держави щодо банківської кризи можна поділити на дві групи: політика стримування кризи і політика розв'язання кризи.